

September 2020

Forslag til Barnets Lov fra:

De Anbragtes Vilkår

TABUKA – Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte

Dansk Psykoterapeut forening

Psykoterapeutisk hjælp til anbragte børn og unge og deres forældre

Børneforsorgen i Danmark er over 100 år gammel. I disse 100 år har man arbejdet på at forbedre forholdene for anbragte børn og unge og deres overgang til voksenlivet ved at kvalificere selve anbringelsessystemet – institutionerne, plejefamilierne osv. Det er prisværdigt, og det vidner om en politisk vilje til at forbedre anbragtes vilkår. Men det er ikke nok: det har ikke kunnet sikre en god effekt af anbringelsen, og at børnene og de unge kan få et godt liv som voksne. Anbragte børn har ofte alvorlige traumer både fra livet i familien og fra anbringelsessituationen, som kan blokere for deres udvikling. Det er man nødt til at arbejde med, og det bør starte allerede under anbringelsen. De Anbragtes Vilkår, TABUKA – Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte samt Dansk Psykoterapeut forening foreslår derfor, at anbringelserne skal styrkes ved, at familieterapi og psykoterapi tilbydes forældre til anbragte børn og unge, anbragte børn og unge, unge i efterværn samt tidligere anbragte unge op til det 35. år.

Tidligere anbragte unge og voksne har i mange år talt om inddragelse af dem i deres egen børnesag, ofte med svigende resultat. Vi vil med nedenstående anbefalinger komme med forslag til hvordan anbragte børn og unge og deres forældre kan inddrages på en måde, så de oplever det meningsfuldt og hjælpsomt med afsmittende virkning på vejen ind i voksenlivet.

De anbragtes Vilkår har på baggrund af topmøder med nuværende og tidligere anbragte i 2018 og 2019 udarbejdet en række anbefalinger til regeringens reform til... *”at styrke indsatsen for udsatte børn og unge, så børnene får den rette hjælp og støtte tidligt i deres liv¹.”*

De Anbragtes Vilkår (DAV), TABUKA og Dansk Psykoterapeut forening (DPFO) tager i dette dokument udgangspunkt i:

¹ Social og indenrigsministeriets Faktaark – ”Barnet først”. Januar 2020

- DAVs anbefalinger 'Alle børn fortjener en tryk opvækst' anbefaling nr. 6 i henhold til regeringens spor 3 – Overgang til voksenlivet.
 - "Giv mig tilbud om gratis psykologhjælp eller anden terapi, så jeg kan trives i mit voksenliv – uden at blive forstyrret af min opvækst."

- Policy Lap 2020s² anbefalinger 'En god overgang fra anbringelse til voksenlivet'
 - "Tænk hvis tidligere anbragte altid havde adgang til terapeutisk støtte fra autoriserede behandlere, hvis den mentale bagage begynder at spænde ben for trivslen og gode og langsigtede valg."

Senere i DAVs anbefalinger foreslås at indsatsen til at få bearbejdet alvorlige traumer bør starte allerede under anbringelsen.

Som en uddybning af ovenstående, foreslår de tre organisationer samstemmende, at familierapi og psykoterapi til enkeltpersoner skal tilbydes til:

1. forældre til anbragte børn og unge og familierapi
2. anbragte børn og unge og unge i efterværn
3. tidligere anbragte unge op til det 35. år

Vi vil i det følgende at begrunde vores forslag.

Ad. 1. Forældre til anbragte børn og unge og familierapi:

Op til de tidlige teenageår er det ikke ualmindeligt, at børn påtager sig ansvaret for familiens problemer og oplever, at de er den udløsende faktor, hvis ikke forældrene og/eller andre vigtige voksne tager ansvaret. De bliver symptombærere for meget af det, der ikke fungerer i familiens liv. Når forældre ikke i stand til at se og rumme børns basale behov, kan de miste tiltro til, at der er voksne, der kan passe på dem. Børnene er i fare for at udvikle alvorlige udviklings- og tilknytningsforstyrrelser. Vigtige udviklingsområder og færdigheder, kan miste mulighed for at fremmes. Og er hjemmet konfliktfyldt kan det resultere i et overaktiveret nervesystem, hvor børnene bliver stressede og konstant er på vagt og ængstes mange gange i døgnet.

"20 procent af de danske børn får ikke den fornødne opmærksomhed og stimulering fra deres forældre, og det kan ses i deres hjerner. De skrumper."³

Mange børn er derfor ikke udviklingsmæssigt alderssvarende med deres jævnaldrende og de risikerer at komme bagud i skolen, miste evnen til at mentalisere og kan have det svært i sociale sam-

² Socialpædagogerne, De Anbragtes Vilkår, Dansk Socialrådgiverforening, Børns Vilkår, Foreningen af Døgn- og Dagtilbud og Bikubenfonden august 2020

³ Charlotte Ringsmose Professor (mso) ved Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet.

<https://dpu.au.dk>

menhænge. Kognitivt kan de forstyrres i evnen til at se sammenhæng mellem handling og konsekvens både for dem selv og for andre. Hvis dette ikke får støtte og hjælp, kan det ofte få meget negative konsekvenser for barnets nutidige og fremtidige liv.

Vi ved at hjernen er plastisk, også udover de spæde år. Det er således muligt at afhjælpe og afbøde tidlige skader og udviklingsforstyrrelser.

De senere års forskning har for alvor åbnet vore øjne for, at hjernen er en meget dynamisk størrelse, som forandrer sig ikke alene i kraft af biologiske og organiske påvirkninger, men i særdeleshed også som resultat af vores erfaringer og læring.⁴

Når en anbringelse er besluttet, har mange børn allerede lidt følelsesmæssig skade. Ved at tilbyde familierapi til anbragte børn og deres forældre og egen-terapi til anbragtes forældre er det, for langt de flestes vedkommende, muligt at ændre på uhensigtsmæssige mønstre i familiens liv. Det bør være et af de første skridt på indsatsstigen, som kan lede til, at anbragte mange børn kan hjemsendes tidligere. Den største gevinst er at børnene får oplevelsen af, at det ikke er dem, der er problemet. Familierapi kan blive børnenes sikkerhed for at der skabes omsorgsfulde og kærlige relationer, samspil og tydelige roller i familien. Familierapeuten skal følge barnet og forældrene før, under og efter hjemsendelsen for at sikre at samværet stadig vokser, - og justere, hvor det er nødvendigt. Familierapi handler om at arbejde med at give forældrene redskaber til at påtage sig voksenansvaret og fjerne det fra børnenes skuldre. Familierapeuten skal komme jævnligt i familien og skal særligt være barnets garant for at en god udvikling i familien fortsætter, måske i flere år for at undgå genanbringelse. Familierapeuten kan også være familiens koordinator for de kommunale, helbredsmæssige og andre foranstaltninger en familie kan være involveret i. Det kan være kontakt til misbrugscentret, jobcentret, barnets fritidsaktiviteter og/eller støtteperson.

Vi er sikre på at løsningen med at tilknytte en kvalificeret psykolog eller psykoterapeut i familien på den lange bane er en langt billigere foranstaltning end fortsat anbringelse.

Ad 2. Anbragte børn og unge – og unge i efterværn

Ved en anbringelse af et barn eller ung skal det sikres, at der arbejdes terapeutisk med at støtte forældre og børn i krise og sorg, samt de skyld- og skamfølelser forældre (og børn) kan opleve ved en anbringelse. Samt:

- Barnets adskillelsesproblematik fra forældre og evt. søskende og anden familie og i forlængelse af dette...
- At arbejde på at forældrene giver barnet lov til at knytte sig til andre omsorgspersoner, således....
- at der arbejdes på en fælles forståelsesramme, så barnets nye omsorgspersoner (pædagoger og plejeforældre) og ikke mindst forældre arbejder med de samme mål for barnets udvikling og trivsel.

⁴ Hana Malá Rytter – Lektor ved Department of Psychology KU. <https://psychology.ku.dk/Academic>

- At sikre at tilknytningen og forbindelsen til barnets forældre og øvrige netværk (venner og skolekammerater) ikke lider skade ved adskillelsen.
- Hvor det er en søskendeflok der anbringes at have fokus på at børn reagerer forskelligt på krise og har forskellige behov.

Anbragte børn og unge føler sig ofte anderledes end andre børn. Det, de har været udsat for og levet med i familien, kan være vanskeligt at tale med andre om. Det er svært at sætte ord på de traumatiske oplevelser de har været udsat for eller de svigt og følelser af skyld og skam de bærer på. Deres nervesystem kan være belastet på en måde, som de ikke er bevidste om eller kan sætte ord på. Mange er bevidste om, at de har et svært barndoms- og ungdomsliv ift. at indgå i sociale relationer og at klare sig på lige fod med jævnaldrende i skolen. Anbragte børn kan have en forskudt barndom og derfor modnes de senere end deres jævnaldrende. Det skal de have hjælp til at få bearbejdet. Hvis ikke, kan de traumatiske oplevelser og ubearbejdede følelser følge med den unge ind i voksenlivet.

”Godt en tredjedel af de tidligere anbragte unge fra årgang 95 er anbragt sent, dvs. anbragt første gang, efter de er fyldt 15 år. Disse unge har som 18-årige massive vanskeligheder og udfordringer, der bl.a. viser sig i en høj frekvens på langt de fleste risiko- og udsathedsparemetre som selvskade, selvmordsforsøg, normbrydende adfærd som butikstyveri, hærværk eller vold, misbrugsproblemer og lav psykisk og fysisk trivsel”.⁵

Spørger man ind til familiehistorien, har der ofte været problemer hele den unges liv. Fx forældres psykiske sygdom, misbrug, seksuelle overgreb, vold eller trusler om vold, manglende forældreevne og -forældreansvar. Som teenagere viser mange unge deres mistriivsel på forskellige måder. Fx ved selvskade, skolevægning, misbrug, stikker af hjemmefra og lever på gaden, kriminalitet, prostitution osv. Et stort antal unge lindrer stressen, ved at leve med ovenstående følger af svigt, med misbrug i en ung alder. Misbruget kan give psykoser og udløse psykisk sygdom, som kan præge dem resten af deres liv.

”Anbragte børn og unge vokser op til at blive del i kedelige statistikker: Ca. 50 % færdiggør ikke deres folkeskole i 9. klasse, kun 24 % har en ungdomsuddannelse seks år efter 9. klasse, 34 % af alle hjemløse unge har anbringelsesbaggrund, og hver 6. tidligere anbragte er på førtidspension, når de fylder 30⁶.

Tallene taler for sig selv. Vi skal ikke blive ved med at udslette unge fra anbringelse over i voksenlivet med så ringe odds. Vi skal tage anbragtes psykiske og personlige problemer alvorligt langt tidligere end vi gør i dag. Giv børn og unge ret til psykoterapi, så de får bearbejdet deres traumer, får fjernet skyld og skam fra deres psyke, så de kan få et barndoms- og ungdomsliv på lige fod med andre.

⁵ VIVE – Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet 2020

⁶ Fra DAV's anbefalinger til politikere til Barnets Lov med referencer til statistikkerne.

Ad 3. Tidligere anbragte unge op til det 35. år

DAVs og TABUKAs erfaringer er, at senfølger af svigt og anbringelse typisk viser sig hos unge med anbringelsesbaggrund i slutningen af 20'erne. De sammenligner sig med deres jævnaldrende og for mange går op for dem, at de ikke har fået en uddannelse, ikke er kommet sikkert ind på arbejdsmarkedet, har problemer med tilknytning til en partner og deres børn. Mange føler sig grundlæggende ensomme og marginaliseret ift. det omgivende samfund.

Vi ved at det ikke er ualmindeligt at tidligere anbragte unge søger tilbage til deres forældre og søskende efter anbringelsen. Det kan være voldsomt problemfyldt, da der er mange ubearbejdede følelser af svigt, som blusser op ved den mindste antænding.⁷ Desuden har den unge, forældre og evt. søskende i mange tilfælde ikke været hinandens livsvidner under anbringelsen. Familieterapi i anbringelsen kan sikre at forbindelsen, tilknytningen og livshistorien til familien forbliver intakt.

DAVs og TABUKAs erfaringer er også at psykoterapi til tidligere anbragte unge kan have en livændrende effekt til den positive side. Det er ikke for sent at opdage sig selv på ny uden byrden af barndommens svigt. Tilknytningen til andre kan repareres og forholdet til egne eller kommende børn bliver nemmere. Der tænkes i muligheder frem for begrænsninger og identiteten styrkes så vigtige valg kan træffes fx partnervalg og uddannelse.

Tidligere anbragte unge skal have ret til gratis psykoterapi og det skal være op til den enkelte at vælge om de vil have psykoterapi hos en psykoterapeut MPF eller en psykolog.

Tidligere anbragte unge har behov for at politikerne med tilbud om gratis psykoterapi anerkender at mange af dem ikke fik den rette hjælp under og efter anbringelsen.

⁷ TABUKA bogen – Tidligere Anbragtes BUd på Kvalitet i Anbringelsen af Børn og Unge, 2005. Henrik Egelund Nielsen m.fl.